

ετυχερόν. Εύρισκόμεθα τὴν ἑρκὴν ἐκείνην ἐντὸς εὐρείας αἰθούσης νεοδημένου οἰκίας, καὶ ἐδίδεσκον ἐκατέρωθεν τοὺς τοίχους πλαγιάζοντας καὶ ἀνορθομένους· τρεῖς κλόνοι, ὁ εἰς τοῦ ἄλλου σφοδρότερος, ἔσεισαν περὶ τὸ ἐν ὧς ἐγγιστα λεπτὸν ὀριζονταίως τὰ θεμέλια τῆς πόλεως. Καὶ ἐπληρώθη τὸ τοῦ Ἡσαίου· « Ἴδού Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης καὶ ἤξει εἰς Αἴγυπτον, καὶ σεισθήσεται τὰ χειροποιήτα Αἰγύπτου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. » Ὁ σεισμὸς οὗτος ἐστέρησε στέγης καὶ τροφῆς τοὺς κατοίκους τῆς Ῥόδου. Οἱ δὲ Ἀραβες, οἵτινες δοξάζουσι τὴν γῆν καθημένην ἐπὶ κέρατος βοῦς, ἔλεγον ὅτι καταπονηθέντος ὑπὸ τοῦ βάρους τοῦ βασιτάζοντος κέρατος, ὁ βοῦς ἐτίναξεν αὐτὴν εἰς τὸ ἕτερον. Τοιαύτην λέγουσιν οἱ Ἀραβες τὴν αἰτίαν τῶν σεισμῶν· τὴν δὲ μᾶλλον ἢ ἦπτον σφοδρότητα αὐτῶν, ἀποδίδουσιν εἰς τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ζωηρόν τινος γίγναται.

(*Ἐπεται συνέχεια.*)

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ.

Ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ῥώμην.

(*Συνέχ. Ἰδε Φυλλ. 321.*)

Τὸ σχολεῖον τῶν Ἀθηναίων, ἢ μᾶλλον τὸ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων θεωρεῖται ἀριστοῦργημα τοῦ ἀθανάτου Ῥαφαήλ. Ὁ τόπος τῆς σκηνῆς εἶναι ὡραῖον περιστύλιον πολυτελοῦς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἐπὶ κεφαλῆς καὶ μεταξὺ τῶν τεσσάρων πρώτων βαθμίδων φαίνονται ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, εὐκάλως ἀναγνωριζόμενοι ἐκ τοῦ σοβαροῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς αὐτῶν ἤθους. Ἐκ δεξιῶν ἵσταται ὁ Σωκράτης, διλεγόμενος μετὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἐν τῷ μέσῳ δ' ἐπὶ τῆς δευτέρης βαθμίδος, εἶναι ἐξηπλωμένος ὁ Διογένης, ἀνὰ χεῖρας ἔχων βιβλίον καὶ πίθον παρ' αὐτῷ. Ποδῶν τέρῳ ὁ Πυθαγόρας γράφει ἐπὶ βιβλίου, καθήμενος καὶ περικυκλούμενος ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

Ὁ μέγας ζωγράφος ἐνετύπωσεν ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τινῶν ἐκ τῶν σοφῶν, τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν διασημοτέρων τοῦ αἰῶνός του. Οὕτω παραδ. χάριν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἀρχιμήδου, ὅστις κεκυφώς ἐπὶ χάρτου, σχεδιάζει ἐξάγωνον διάγραμμα διὰ τοῦ διαβήτου, ἀναγνωρίζει τις τὸν περίφημον ἀρχιτέκτονα καὶ συγγενὴ τοῦ Ῥαφαήλ Lazari. Ὁ νεανίας, ὁ ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους, εἶναι ὁ Rovere, Δούξ τοῦ Ὀρβίνου καὶ ἀνεψιὸς Ἰουλίου τοῦ Β'. Ὁ ἔχων τὸ ἐν γόμφῳ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ παρατηρῶν αὐτὸν μετὰ προσοχῆς εἶναι ὁ Φριδερίκος Δούξ τῆς Μάντουας· τὰ πρὸς τὰ δεξιὰ δύο πρόσωπα ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Ζωροάστρου, ἔχοντα σφάειραν εἰς χεῖρας, παρι-

στῶσι τὸν Περουγίνον καὶ Ῥαφαήλ τὸν μαθητὴν του. Ἡ θαυμασία αὕτη εἰκὼν περιέχει 52 πρόσωπα, τὰ ὅποια τῶντι εἰσὶν ἀληθῆς σχολὴ τῆς ζωγραφικῆς.

Ἡ ἀπέναντι εἰκὼν παριστᾷ τὴν ἑριδα περὶ τῆς θείας Μεταλήψεως· εἶναι ἡ πρώτη ζωγραφία (*fresco*) τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Ῥαφαήλ εἰς ταύτας τὰς αἰθούσας, θεωρουμένη ἐκ τῶν ὡραιότερων τοῦ δαιμονίου τούτου ζωγράφου, κατὰ τε τὴν σύνθεσιν καὶ τὸν χρωματισμόν. Μεταξὺ τῆς εἰκόνας ὑφύεται θυσιάζοντιον, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ ἥλιος μετὰ τῆς θείας Μεταλήψεως. Εἰς τοὺς ἀέρας ἡ Ἁγία Τριάς, ἡ Ἁγία Παρθένος καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής· ἐφ' ἑκατέρων τῶν πλευρῶν εἰσὶν οἱ τέσσαρες διδάκτορες τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας μετ' ἄλλων ἁγίων, συζητούντων τὸ ἀκατάληπτον τοῦτο μυστήριον.

Ἡ τρίτη εἰκὼν ἐκ δεξιῶν πρὸς τὸ παραθύρον εἶναι ἐπίσης τοῦ Ῥαφαήλ, παριστῶσα τὸν Παρνασσόν καὶ τὰς ἐννέα Μούσας, περιπατούσας ἀνὰ δύο ἢ τρεῖς, ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν τὸν Ἀπόλλωνα, παίζοντα τὴν λύραν. Εἰς διάφορα μέρη τοῦ ὄρους εἰσὶ διεισκορπισμένοι διάφοροι ποιηταὶ ἐκ τε τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, ἥτοι ὁ Ὀμηρος, ἡ Σαπφώ, ὁ Ὀράτιος, ὁ Βιργίλιος, ὁ Ὀβιδίος, ὁ Δάντης, ὁ Βοκάκιος κλπ.

Ἡ ὑπεράνω τοῦ παραθύρου τετάρτη εἰκὼν τοῦ Ῥαφαήλ, παριστᾷ τὴν Δικαιοσύνην ὑπὸ σύμβολον τῶν τριῶν Ἀρετῶν, τοῦτέστι τῆς Φρονήσεως, τῆς Σωφροσύνης καὶ τῆς Δυνάμεως. Ὁ θάλος τῆς αἰθούσης ταύτης, ἔργον ὡσαύτως τοῦ Ῥαφαήλ, ἔχει ἐννέα εἰκόνας. Ἐν τῷ μέσῳ ὑπάρχουσιν ἄγγελοι, ὑποστηρίζοντες τὰ ἐμβλήματα τῆς ἐκκλησίας, αἱ δὲ περί τῆς τέσσαρες εἰκόνας παριστῶσι τὴν φιλοσοφίαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν θεολογίαν καὶ τὴν ποίησιν. Αἱ πλησίον αὐτοῦ τέσσαρες ὠρεῖδεις εἰκόνας παριστῶσι τὴν τύχην, τὴν κρίσιν τοῦ Σολομῶντος, τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν δελεαζομένους ὑπὸ τοῦ ὄφειος, καὶ τέλος τὸν Μαρσύαν ἐκδερόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Μένει ἡ περιγραφή τῆς τετάρτης αἰθούσης, ὀνομαζομένης « τῆς πυρκαϊᾶς τῆς Κοινοπόλεως, » ἐκ τῆς ἀμιμήτου ζωγραφίας τοῦ Ῥαφαήλ, ἐπὶ μιᾶς τῶν πλευρῶν τῆς αἰθούσης ταύτης. Παριστᾷ τὴν κατὰ τὸ 847 ἔτος μ. Χ. ἐπὶ λέοντος τοῦ Δ'. συμβᾶσαν πυρκαϊάν ἐν τῇ κώμῃ Santo Spirito, καὶ φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα ὁ ἀθάνατος ζωγράφος ἐνεπνεύσθη ἐκ τῆς ποιητικῆς περιγραφῆς, τὴν ὁποίαν ὁ Βιργίλιος ἔκαμε περὶ τῆς πυρκαϊᾶς τῆς Τρωάδος, ζωγραφίσας μεταξὺ τῶν ἄλλων, σύμπλεγμα μεγάλως ὁμοιάζον τὸν Αἰνείαν, φέροντα ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν Ἀγχίστην καὶ ἀκολουθούμενον ἀπὸ Κρέουσιν τὴν γυναῖκά του. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο ἐξωγραφήθη ἀπὸ τὸν Ἰούλιον Ῥωμάνον, τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶναι ἔργον τοῦ Ῥαφαήλ.

Ἡ ἐπὶ τοῦ παραθύρου εἰκὼν παριστᾷ τὴν ἀπολογία Ἀέοντος τοῦ Γ. ἐνώπιον τοῦ Καρολομάγνου,

τῶν Καρδινάλιων καὶ Ἀρχιεπισκόπων. Ἡ ἐπὶ τῆς τρίτης πλευρᾶς παριστᾷ τὴν εἰκόνα Λέοντος τοῦ Α΄ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐν Ἰστιά, τέλος ἡ τετάρτη παριστᾷ τὴν ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἀγίου Πέτρου στέφιν τοῦ Καρολομάγνου ὑπὸ Λέοντος τοῦ Γ΄.

Τὴν περιγραφὴν τῶν τεσσάρων τούτων αἰθουσῶν, περιεχουσῶν ἀριστουργήματα ἐφελκύνοντα ἀπὸ περὶ τῶν τῆς γῆς πάντας τοὺς ἐραστὰς τῆς τέχνης καὶ τοῦ ὡραίου, ἐξέθηκα ὅσον ἡδυνήθην διὰ βραχέων, διότι πολλὰ ὑπολείπονται εἰσέτι πρὶν ἐξελθῶμεν τοῦ Βατικανοῦ. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ἐν τῷ θαυμασίῳ τούτῳ οἰκοδομήματι ἀπαντῶνται ἀντικείμενα θαυμασμοῦ ἄξια περιγραφῆς, τὰ ὅποια ὅμως εἵμεθα ἡναγκασμένοι νὰ διέλθωμεν ἐν σιωπῇ· διότι ἄλλως ἡ ἐπιστολή μου ἤθελε καταλάβει καὶ ὀλοκλήρου ἑτοὺς φυλλάδια τῆς φίλης *Παρθένου*.

Ἀλλὰ τὸ Βατικανὸν δὲν περιέχει ὅλην τὴν Ρώμην. Ἡ αἰωνία πόλις, ἡ ἑδρὰ τῶν Καيسάρων περιέχει ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος μεγάλου· τινὰ τῶν μνημείων τούτων ἀδύνατον νὰ παρατρέξωμεν· ὅθεν ἂς περιέλθωμεν ὀλίγον ἐτι τὸ Βατικανόν, ὅπως ἐπισκαφθῶμεν τὸ παρεκκλήσιον Σιζτινον, ἕτερον λαμπρότατον μνημεῖον τῆς Ρώμης διὰ τὰς ἐν αὐτῷ ζωγραφίας τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ἰδίως ὅμως διὰ τὴν ἀπαράμιλλον εἰκόνα τῆς *Δευτέρας Παρουσίας*.

Τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο ὀνομάσθη ἐκ τοῦ Πάπα Σιζτου τοῦ Α΄, ὅστις τὸ ὠκοδόμησε διὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος Πιντέλη, καὶ ἤρχισε νὰ τὸ ζωγραφίῃ διὰ τοῦ ζωγράφου Φιλίππη, ὅστις εἶχεν ἤδη ζωγραφίσει μέρος τῆς πλευρᾶς τῆς εἰσόδου.

Ἀλλ' εἰς τὸν Μιχαὴλ Ἀγγέλον ὑπελείπετο ἡ δόξα νὰ καταστήσῃ τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο ὀνομαστόν διὰ τὰς ἐν τῷ ὅλῳ καὶ τῇ κατὰ μέτωπον πλευρᾷ θαυμασίους ζωγραφίας, γενομένας κατὰ διαταγὴν Παύλου τοῦ Γ΄, ὧν ἡ ὀνομαστοτέρα εἶναι, ὡς εἶπομεν, ἡ τῆς *Δευτέρας Παρουσίας*.

Ἐν τῷ μέσῳ ἀκριβῶς τῆς εἰκόνης, ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω, παρίσταται ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν ἀπάσῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλειότητι, ἀπειλῶν τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἔχων ἐκ δεξιῶν τὴν μητέρα πεφοβισμένην καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον παρακαλοῦσαν καὶ τρέμουσαν. Ἐκατέρωθεν συνθλίβονται οἱ Ἀπόστολοι καὶ πλῆθος ἁγίων, ἐνῶ ἄγγελοι ἱστάμενοι φέρουσιν ὡς ἐν θριάμβῳ τὰ σύμβολα τῶν Ἀγίων Παθῶν. Εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος πλησίον τῆς γῆς, φαίνονται οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι τῆς Ἀποκαλύψεως, οἵτινες προσκαλοῦσι διὰ σαλπίγγων τοὺς τεθνεῶτας εἰς τὸ φροδερὸν κριτήριον. Οἱ νεκροὶ ἀνίστανται, καὶ τινες αὐτῶν εἶναι ἐντελεῖς σκελετοί, ὅσῳ μόνον ἔχοντες· ἕτεροι τηροῦσι καὶ μέρος τῆς σαρκὸς, ἄλλοι ἐνεδύθησαν ἤδη ἐξ ὀλοκλήρου τὴν σάρκα καὶ φαίνονται ὅπως ἦσαν πρότε-

ρον, καὶ τέλος ἄλλοι κάμνουσιν ὑπερανθρώπους προσπάθειας ὅπως ἐξελθῶσι τῶν σπλάγγνων τῆς γῆς. Οὐκ ὀλίγον συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ δώσωσι περισσotέραν ζωὴν εἰς τὴν εἰκόνα οἱ ἄγγελοι, βοηθοῦντες τοὺς ἐκλεκτοὺς ν' ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανόν, ἐνῶ οἱ δαίμονες σύρουσιν εἰς τὸν ἄδην τοὺς ἁμαρτωλοὺς, οἵτινες ἀνθίστανται πεισματωδῶς. Τέλος ὅπως ἡ σύνθεσις τῶν εἰκόνων γίνῃ πλήρης, ὁ περικλητὸς ζωγράφος προσέθηκε τὸν Χάρωνα, κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Δάντου, πληροῦντα τὸ πορθμεῖον μὲ κατὰδικασμένους, ὅπως τοὺς μεταφέρῃ εἰς τὸν ἄδην.

Πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς εἰκόνης ταύτης ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος ἐδαπάνησε τρία ἔτη, κατατρίψας τρία ἄλλα εἰς ἐτοιμασίαν τοῦ σχεδίου. Ἀλλ' ἐζωγράφισεν, ὡς εἶπομεν, καὶ τὸν θόλον ἐντὸς 23 μόνον μηνῶν, διαιρέσας αὐτὸν εἰς ἐννέα τμήματα, ἕκαστον τῶν ὁποίων παριστᾷ διάφορα χωρία τῆς Γενέσεως, οἷον τὴν δημιουργίαν, τὴν πλάσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν παράδεισον, τὸν φόνον τοῦ Ἄβελ κτλ. Εἶναι ἀδύνατον νὰ παρατηρήσῃ τις μετὰ προσοχῆς τὰς ἀπαρχμίλλους ταύτας γραφάς, καὶ νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ διασήμου ζωγράφου, τοῦ ὁποίου μόνον τὰ δύο ταῦτα ἔργα ἤρκουν ν' ἀπαθανάτισωσι τὸ ὄνομα.

Οἱ κῆποι τοῦ Βατικανοῦ θεωροῦνται ὡραῖοι, ἀλλὰ φρονῶ ὅτι οὐδὲν ὅπως δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς τῶν Βερσαλλιῶν ἐν Γαλλίᾳ. Διάφοροι πίνακες ὕδατος ὑπάρχουσιν, ὧν ὁ κυριώτερος ἔχει σχῆμα πλοίου, ἐξ ὀρειχάλκου, μὲ τοὺς ἱστοὺς καὶ τὰς κεραίας ἐντελεῖς. Ὁ κηπουρὸς ἀφίνει μετ' ὀλίγον τὸ ὕδωρ νὰ ὀρμήσῃ, καὶ εὐθὺς λεπταὶ γραμμαὶ ὕδατος ἀλλομένου σχηματίζουσιν ὅλα τοῦ πλοίου τὰ σχοινία, ἐνῶ τὰ τηλεβόλα του ἐξερεύγονται ὕδωρ ἀντὶ σφαιρῶν.

Ἀλλὰ κενὸς νὰ ἐξελθῶμεν τοῦ Βατικανοῦ, παραλείποντες τὴν περιγραφὴν τῆς τε πινακοθήκης, πλῆρους ἀριστουργημάτων, τινὰ τῶν ὁποίων ἀρπαγέντα ὑπὸ Ναπολέοντος τοῦ Α΄ ἀπεδόθησαν μετὰ τὴν πτώσιν του, καὶ τῆς βιβλιοθήκης, περιεχούσης πολὺτιμα χειρόγραφα. Ἡ ἁμαξὰ διέβη ἐκ νέου τὴν γέφυραν τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου καὶ μετ' ὀλίγα λεπτά ἀνέβηκιν ὕψωμα, καλυπτόμενον ὑπὸ ἀρχαίων κτιρίων μεγαλοπρεποῦς θέας, ἐχόντων μεταξὺ αὐτὴν, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ὁποίας ὑψοῦτο χάλκινος ἑριππος ἀνδριὰς, τὸν ὁποῖον εὐκόλως ἀνεγνώρισκ' ὡς τὸν τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου. Ἡμῖν ἐνώπιον τοῦ Καπιτωλίου!

Ὡ πόσαι ἀναμνήσεις μοὶ ἐπῆλθον ὅτε ἤκουσα τὸ μαγευτικὸν τοῦτο ὄνομα! Παρατήρουν μετ' εὐλαβείας τὰ περὶ ἐμὲ σεβαστὰ μνημεῖα, τὰ ὅποια τοσοῦτον γλαφυρῶς περιέγραψεν ἡ Κυρία Στάελ καὶ ὁ Ἄγγλος Βούλουερ.

Ἀλλὰ τὸ σημερινὸν Καπιτώλιον δὲν εἶναι ὡς τὰ

ἀρχαῖον. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου λόφου κτιρίων εἰσὶ μεταγενέστερα· ἀλλὰ διατηρεῖται καὶ μέγα μέρος τῶν ἀρχαίων, κυρίως ἡ πρόσοψις τοῦ παλατίου τῆς Γερουσίας, κτισθέντος ὑπὸ Πάπα Βονιφατίου τοῦ Θ', ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου *Tabularium*. Ἐνώπιον τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ κλίμακος ὑπάρχει κρήνη κεκαλλωπισμένη ὑπὸ καλοσσιαίων ἀγαλμάτων ἐκ Παρίου λίθου, παριστανόντων τὴν Ἀθηνᾶν, τὸν Νεῖλον καὶ τὸν Τίβεριν. Τὰ ἀγάλματα ταῦτα εἶναι τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀντωνίνων καὶ ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ ἐπὶ τοῦ Κυριναλίου λόφου ναοῦ τοῦ Σεράπιος. Ἡ ἀπέραντος τοῦ παλατίου τούτου αἴθουσα εἶναι ἐστολισμένη δι' ἀγαλμάτων, ὧν τὰ κυριώτερα θεωροῦνται τὰ τῶν Παπῶν Πύλου Γ' καὶ Γρηγορίου τοῦ Γ'. ὡς καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, Καρόλου τοῦ Ἀνζιαῦ, ὅστις κατὰ τὸν Γ' αἰῶνα ἦν Γερουσιαστὴς τῆς Ρώμης. Τὸ 1850 ἤνοιξαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ταρπηίου βράχου μίαν εἰσόδον διὰ τὰ γραφεῖς τῆς πόλεως, ἃ τινὰ συνήγαγον ἐκεῖ, ἀπέναντι τῆς ὁποίας εἶναι ἡ εἰσόδος τοῦ *Tabularium*, ὀνομασθέντος ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ χαλκίνων τραπεζῶν, αἵτινες περιεῖχον τὰ *Senatus Consulta* καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ λαοῦ, τὰς συνθήκας εἰρήνης καὶ συμμαχίας καὶ ἄλλα ἐπίσημα ἔγγραφα. Ὁ Κόζιντος Λουτάσιος Κέτουλος, ὑπάτος τῆς Ρώμης τὸ 676, καὶ διάδοχος τῆς δικτατορίας τοῦ Σύλλα, κατεσκεύασε τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο κτίριον, τὸ ὁποῖον ἐπυρπολήθη μὲν κατὰ τινὰ διαμάχην μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Βιτελίου καὶ Οὐεσπασιανοῦ, ἀνωκοδομήθη δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου.

Ἡ αὐλὴ τοῦ Καπιτωλίου σχηματίζει ἀκριβὲς τετράγωνον, τοῦ ὁποίου ὁ κυριώτερος στολισμὸς εἶναι ὁ χάλκινος ἐφιππος ἀνδριᾶς τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, περὶ οὗ εἶπον ἀνωτέρω. Ὁ ἀνδριᾶς οὗτος, ὅς τις ἦν τὸ πάλαι κεχρυσωμένος, ἔκειτο πρὶν πλησίον τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Λατερανοῦ, μετεκομίσθη δὲ ἐνταῦθα ἐπὶ Πάπα Πύλου τοῦ Γ' καὶ θεωρεῖται πολύτιμος, διότι εἶναι ὁ μόνος ἐφιππος ἀνδριᾶς, ὅστις διεσώθη ἐκ τῆς ἀρχαίας Ρώμης. Παρὰ τὴν εἰσόδον τῆς αὐλῆς δύο ὠραῖαι λέοντες ἐκ μελανοῦ γρανίτου, ἐξερέγονται ὕδωρ πίπτον εἰς δεξαμενὰς τεθειμένας ὑποκάτω. Εἰς τὸ ὕψωμα δὲ τῆς αὐλῆς ὑπάρχουσι δύο κολοσσιαῖα ἀγάλματα τοῦ Κάστορος καὶ Πολυδεύκου μετὰ τῶν ἵππων των, ἐκ πεντελησίου λίθου. Παρ' αὐτοῖς καίνται δύο μαρμάρινα τρόπαια, ὀνομαζόμενα τοῦ Μαρίου· ἡ γλυφὴ των ἐμφαίνει μᾶλλον τὴν ἐποχὴν τοῦ Σεπτίμου Σεβήρου. Εἰς τὴν εἰσόδον τῆς αὐλῆς ταύτης ἱστάμενός τις, ἔχει κατὰ μέτωπον τὸ παλάτιον τῆς Γερουσίας, μετὰ τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ κωδωνοστασίου, ἐξ ἀριστερῶν μὲν τὸ λεγόμενον μουτεῖον τοῦ Καπιτωλίου, ἐκ δεξιῶν δὲ τὸ Παλάτιον τῶν Συντηρητικῶν.

Μακρὸν ἤθελεν εἶσθαι ν' ἀπαριθμήσω τὰ ἐν τοῖς δύο τούτοις οἰκοδομήμασιν ἀριστουργήματα τῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς. Ἀρκεῖται μόνον νὰ εἰπω ὅτι γέμουσι πολυτίμων εἰκόνων καὶ ἀγαλμάτων, ὧν τὰ πλεῖστα μεταγενεστέρας ἐποχῆς καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ὑπάρχουσι θαυμάσια ἔργα τοῦ Κανόβα. Τούτων μέγα μέρος εὑρίσκονται εἰς τὴν λεγομένην προτομοθήκην, ἐν ἣ ἀπὸ δύο αἰώνων θέτουσι τὰς προτομὰς τῶν μεγάλων τῆς Ἰταλίας ἀνδρῶν, πολιτικῶν ζωγράφων, ἐπισήμων κτλ.

Ἐπὶ τῆς σημερινῆς θέσεως τοῦ κτιρίου τούτου ἦν τὸ πάλαι ἡ ἀκρόπολις τῆς Ρώμης, κατέχουσα τὴν κορυφὴν τοῦ περιφήμου Ταρπηίου βράχου, οὗ τινος μέρος φαίνεται καὶ σήμερον ἐξ ἱκανοῦ ὕψους. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι τὰ χώματα τῶν ἀνασκαφῶν ὕψωσαν τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος, τοῦλάχιστον 40 πόδας, καὶ ὅτι τμήματα τοῦ βράχου κατέπεσαν. Ἀπὸ τοῦ βράχου τούτου ἐκρήμνιζον τοὺς ἐνόχους ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν τῆς πατρίδος.

Δ. Ν. ΜΠΟΤΑΣΗΣ

(Ἀκολουθεῖ.)

ΤΩ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

Ἀξιότιμε φίλε! Μετ' ἀγαλλιάσεως εἶδον καὶ ἐγὼ καὶ μετ' ἐμοῦ πάντες οἱ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἐπιθυμοῦντες ἀναγγελλομένην ἐν τῇ *Πανδῶρᾳ* τὴν φιλοτίμω δαπάνῃ τοῦ ἐν μεγαλεμπόροις φιλογενεστάτου Κ. Ἰωάννου Ἀντωνιάδου γενομένην ἐκδοσιν τοῦ βίου τοῦ Οὐασιγκτῶνος, ὅπως διατεμηθῇ δωρεάν.

Ἡ γενναιότης τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἀναμνησθεὶς ἡμᾶς τὴν ἐποχὴν τῶν Ζωσιμάδων καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς, οἱ τινες ἐν καιροῖς ζοφωδεστέροις ζῶντες ἐγίνωσκον κάλλιον ἡμῶν τῶν νῦν ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλογενεῖα| σεμνυνομένων διὰ τίνων μέσων δύναται τὸ ἔθνος ἡμῶν νὰ καταστῇ βέλτιον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν. Τότε καὶ σχολεῖα καθίδρυσον καὶ συνστήρουν οἱ πλούσιοι τῶν ὁμογενῶν, καὶ τοὺς πεπαιδευμένους τοῦ ἔθνους ἐνεθάρρυνον, καὶ εἰς ἐκδόσεις βιβλίων ἀδρῶς συνεισέφερον καὶ δωρεάν διένεμον αὐτὰ τοῖς δεομένοις, καὶ πᾶν τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐποίουν πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας, ἃφ' ἧς καὶ δι' ἧς μόνης ἠλπίζετο ἡ ἀνάστασις τοῦ ἐλληνικοῦ γένους.

Βιβλίον τι ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις μελέτης ἄξιον, ἡ *Νεοελληνικὴ Φιλολογία* τοῦ Κ. Ἀνδρέου Βρατοῦ, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν ὡς διγνωστικὸν οὐ μόνον τῆς ἀπὸ τῆς δουλώσεως τῶν Ἑλλήνων διανοη-